కథా కౌముది

బంధం

డా.వేదుల రజనీకాంతా రావు

"ఎంతిచ్చేవు?" అని అడిగేరు శాస్త్రి గారు.

"ఎంతో కొంత. ఎక్కువేం కాదు లే. ఐనా ఈ సమయంలో అవన్నీ ఎందుకు మావయ్యా?" అన్నాడు నాని.

"కాదురా, ఈ రోజుల్లో, మోసం మరీ ఎక్కువ అయిందిరా నానీ"

"ఊరుకో మావయ్యా"

"చెప్పవేం, బట్టలకి ఎంతయిందో ?"

"అంతా కలిపి మూడువందలు !"

" నే చెప్తూనే ఉన్నా చేనేత షాపులో కొనమని. అంత ఖరీదెందుకు ? పసుపూ, కుంకం కూడా కొనీసేవా ? నానీ, ఇంట్లో సరిగా వెదికితే కేజీలు కేజీలు పసుపూ, కుంకం ఉంటాయి. బజారు నుండి తేవాలట్రా ?"

నానికి సహనం సన్నగిల్లుతోంది. మామయ్య సంగతి బాగా గమనిస్తూనే ఉన్నాడు చాలా సంవత్సరాల నుండి. బడికెళ్తూ మిఠాయికి పైసలిమ్మం టే, తన దగ్గర లేవని బాహాటంగా బొంకే వాడు. ఏడుస్తూ నేలమీద దొరికినంత పనిచేస్తేనే కాని, ఆ చిల్లి కాణీ, పంచెముడి నుంచి ఊడేది కాదు.

కొంచెంసేపయ్యాక శాస్త్రి గారు నాని భుజం మీద ప్రేమతో చెయ్యి వేసి అన్నారు "నానీ, మన దక్షిణ వసారా వెనకాల గడ్డిమేటు చాటున సరువుడు కర్రలు ఉన్నాయి. పాలెం సంతలో ఆ మధ్య ఓ కుండా చవగ్గా కొన్నాను."

"మావయ్యా, నేను చేయవలసిన పనులు ఏవో చేస్తున్నా కదా "కొంచెంసేపు గదిలోకెళ్ళి ధ్యానం చేసుకో కూడదూ ?"

శాస్త్రి గారి కొడుకు గోపాలం, కోడలు రాణీ ఝార్ఖండ్ లో ఉద్యోగ రీత్యా ఉంటున్నారు.

తెల్లవారుజాము ఐదు గంటలకు ఫోన్లో తల్లి చనిపోయిన విషాద వార్త చెప్పారు శాస్త్రి గారు కొడుక్కి గద్గద స్వరం తో. పొరలి వచ్చే దుఃఖంలో ఆయన ఏమి మాట్లాడారో ఆయనకే తెలియలేదు. చివరి క్షణాల్లో తల్లిని చూసే అదృష్టానికి గోపాలం నోచుకోలేదు. ఉదయం పది గంటలు అవుతోంది. అసలే వేసవి ఎండలు తీవ్రంగా ఉన్నాయి. దగ్గర వాళ్లంతా ఎక్కడికక్కడే నిస్సహాయంగా ఇళ్లల్లో బందీలై పోయేరు మహమ్మారి కరోనా వలన. ప్రేమతో రావాలనుకున్న వాళ్ళ కాళ్లకు సంకెళ్లు తగిలించింది కరోనా. ఆఖరి చూపులకి ఎవరూ వచ్చే ఆశ లేదు. మానవ జాతికి, తదితర జీవరాశులకు అంతిమ యాత్ర సమయం లో వీడ్కోలు విషయంలో ప్రకృతి నిష్పక్షపాతి అయింది.

తన సుఖ దుఃఖాల్లో భాగస్వామిగా, కార్యకలాపాల్లో, క్లిష్టమైన స్థితిలో అండగా అరవై ఏళ్లు నిలిచిన అర్ధాంగి శాంతమ్మ గారి తుది యాత్ర విలువ కట్టి , ఆమె ఆఖరి ప్రయాణ సమయంలో కూడా శాస్త్రి గారు, నేను, నాది అనే స్వార్ధం, ధన మోహము అనే మాయలో పరిభ్రమిస్తున్నారు. కవితలు, కావ్యాలు, పురాణాలు, ప్రబంధాలు బోధించేవారు. పండిత గోష్టిలో సత్కారాలు పొందిన వారు. ఆయన అందె కట్టి సీతాపహరణం హరికథ చెప్తూ ఉంటే చుట్టుపక్కల నుండి వచ్చిన గ్రామ ప్రజలు మైమరచి తెల్లవారుజాము వరకు కదలకుండా పరవశమయేవారు. సహధర్మచారిణి కి అవసాన సమయంలో సగౌరవంగా వీడ్కోలీయలేని స్థితిలో, శాస్త్రిగారు ఎంత పాండిత్యం ఉన్నా, ఎన్ని పేరుప్రతిష్ఠలు న్నా, ఆత్మశోధన లేక జీవిత పరమార్ధాన్ని గ్రహించలేకపోతున్నారు.

ప్రకృతి వింత వైరుధ్యం చూపిస్తుంది. శాంతమ్మ గారు పేరుకి తగినట్లు ఎప్పుడూ చిరునవ్వుతో కనిపించేవారు. ఎన్నడూ ఆమెలో కోపం, చిరాకు కనబడలేదు. ఇరుగు పొరుగు వాళ్ళు ఏదో ఒక విధంగా ఆమె ఓర్పు, ఔదార్యం, సానుభూతుల ఆసరాగా ఆమె సహకారం, సహాయం పొందినవాళ్ళే. సంవత్సరాల తరబడి అదేపనిగా అలవాటైన శాస్త్రిగారి పూజా విధానానికి ఏర్పాటు చేయడం, ఆ తర్వాత ఆయనకు కావలసినట్టుగా పద్ధతి ప్రకారం పచ్చడి, కూర, పప్పు , అన్నం, ఏదో ఒక రకం పులుసు వండడం ఆమెకు ఒక సునాయాసమైన దైనందిక ప్రక్రియ.

చేతికి గోరింటాకు పెట్టమనో, గొబ్బి పువ్వుల దండ గుచ్చిపెట్టమనో, మధ్య పాపిడి రెండు జడలు వెయ్యమని, చక్కిలాలు చుట్టడం నేర్పమని, ముగ్గులు నేర్పమని, మంగళ హారతి పాట నేర్పమని ఇరుగు పొరుగు చిన్నా, పెద్దా, శాంతమ్మ గారితో సంతోషాన్ని పంచుకునేవారు. పొరుగింటి గిరిజ కాపరానికెళ్లిన నెల తిరక్కుండానే, పుట్టింటికి తిరిగొస్తే, సముదాయించి నేర్పుతో గిరిజని అత్తవారింటికి తిరిగి పంపి ఒక కాపురం నిలబెట్టిన తృప్తి, ఆనందం ఎప్పటికీ ఆమె కళ్ళల్లో కనిపించేవి. పసిపిల్లలు ఆమె వంటింటిని దండయాత్ర చేయడం మామూలు విషయం. ఏ ఇత్తడి డబ్బాలో సున్నుండలు ఉంటాయో, ఏ డబ్బాలో చేగోడీలుంటాయో ఆ పిల్లలకి బలే గుర్తు. చూపించి మరీ దండుకునేవారు. శాస్త్రి గారు చూడకుండా శాంతమ్మ గారు పిల్లలను చేరదీసి లాలించి పాలించే వారు. పాల రామి మనుమడికి పలక మీద అక్షరాలు దిద్దించి ఊళ్ళో ప్రాధమిక పాఠశాల్లో ఒకటో తరగతిలో సీటు రావడానికి అర్హతను ఇప్పించారు శాంతమ్మ గారు.

సంధ్య వేళ పిల్లలకు శాంతమ్మ గారు “ఎవరి బోధన అభోగి రాగం వర్ణం” నేర్పుతుంటే, ఆ సూర్యుడు పాట పూర్తయ్యే వరకు అస్తమించటానికి నిరీక్షిస్తున్నాడా అనిపించేది.

నిదురలోనే ఎటువంటి వేదనా లేకుండా ఆ శాంతమూర్తిని భగవంతుడు తన సన్నిధికి తీసుకెళ్ళాడు. శాంతమ్మ గారికి పరమపదము ఈ జన్మాంతం లో దొరికింది కర్మయోగం వలన.

“నానీ ఎక్కడున్నావురా?”

శాస్త్రిగారి కేక విని నాని, “ ఆ.., వంటింట్లో మంచినీళ్లు తాగుతున్నాను”

“ఏమైనా కబురు వచ్చిందా గోపాలం నుంచి?”

“ఫోన్లు తగలటం లేదు మావయ్యా”

“ఇక చేసేది ఏముంది? పోనీ, అగ్రహారం వీధిలో ఎవరైనా బ్రాహ్మడు కనిపించేడా? వరాలు తాత మనవడు అవతారం పౌరోహిత్యాలు చేస్తాడని విన్నాను. ఓ సారి భోగట్టా చెయ్యి”.

“మావయ్యా, రెండు నెల్లకిందట మన ఊళ్ళో జంబో సర్కస్ వచ్చింది కదా?”

“ఏమిట్రా .? అవతారం అంటే సర్కస్ అంటావ్!”

“ఔను మావయ్యా. సర్కస్ మేనేజర్ పెళ్ళాం రీటాని అవతారం ఎక్కడికో మరో ఊరికి తీసుకుని వెళ్లి పోయేడని అందరికీ తెలిసినదే కదా! ఇంకెక్కడి అవతారం?”

“సర్లే! ఏదో ప్రయత్నం చెయ్యి.”

పెరట్లో ఆవు,దూడ ‘అంబా,అంబా’ అంటూ శాంతమ్మగారిని పిలుస్తున్నట్లే అరుస్తున్నాయి.పశువుల పాక, ఇల్లు అంతా సవరక్షణ లేక అస్తవ్యస్తంగా ఉంది.

ప్రతిరోజూ ఉదయం నుండి సాయంత్రం వరకూ ఏదో అవసరానికో, కాలక్షేపానికో పిల్లా, పెద్దా శాంతమ్మ గారి కోసం వస్తూ పోతూ,సందడిగా కళకళలాడుతూఉండే ఇల్లు కరోనా మహత్యం వలన నిశ్శబ్దంగా మారిపోయింది.

శాంతమ్మ మరణవార్త చుట్టుప్రక్కల వారికి నాని తెలియజేయగానే, ‘అయ్యో! అలాగా! నిన్న ఉదయం డాబా మీద చూసేనే, బాగా మాట్లాడేరు కూడాను!అంత సడన్ గా ఏమయింది?’ ‘జ్వరమేమైనా వచ్చిందా?’ ‘ డాక్టరుకి చూపించేరా?’ ‘కరోనా కాదు కదా!’ ‘ అదేమిటీ!డాక్టరుకి చూపించనే లేదా? ‘అంటూ మాస్క్ ల వెనకాల నుంచి అందరూ తలొక రకంగా ప్రశ్నలు వేశారే కాని, ఒక్కరు కూడా గడప దాటి బయటకి రాలేదు. ‘ఆ ప్రశ్నలకు జవాబులు వాళ్లకీ తెలుసు. మృత్యువు తాను వస్తున్నానని ఎవరికైనా చెప్పి వస్తుందా?ఏదో మాట్లాడాలని అలా అంటూంటారు’అనుకొన్నాడు, నాని.. సమయానికి తల్లి కూడా దగ్గర లేకపోవడం నానికి దిక్కుతోచని

పరిస్థితిఏర్పడింది.పదిహేను రోజుల క్రితం దూరపు బంధువుల ఇంట్లో పెళ్లికి వంట సాయం కోసం పట్టణానికి వెళ్లిన తల్లి, అటు పట్నంలోనూ, ఇటు పల్లెలోనూ కరోనా చుట్టుముట్టడంతో అక్కడ చిక్కుకుపోయింది. చుట్టుప్రక్కలవారి ప్రశ్నలకి జవాబులు చెప్పలేక, వారిని సహాయం అడగటానికి ఇష్టపడక, ఇటు శాస్త్రి గారి ఆందోళన తగ్గించ లేక , తల్లిని తల్చుకొంటూ ,ధైర్యాన్ని తెచ్చుకొని ఇంట్లోకి, బయటకీ తిరుగుతూ తాను చేయవలసిన పన్లను చేస్తున్నాడు ,నాని.బయట దుకాణాల వాళ్లతో తమ పరిస్థితి వివరించి, వాళ్లచేత దుకాణాలు తెరిపించి సామాన్లు కొనవలసి వచ్చింది, నానికి. కరోనా మహమ్మారి మహిమ వలన ఎవర్నీ తప్పు పట్టలేని పరిస్థితి వచ్చింది మరి!

మావయ్యా అని సంబోధించే చనువు ఎన్నినాళ్ళ బంధమో! ఎన్ని బంధాల ఋణమో! బాగాచిన్నతనంలోనే నాని తండ్రి గతించాడు. వంటలూ వార్పులూ ఇంటింటా చేసుకుంటూ ఏ రోజుకారోజు నెట్టుకొస్తోంది గత పది సంవత్సరాలుగా తల్లి బుచ్చమ్మ. ఆస్తి, భూమి వంటివి ఏవీ లేనలేవు. తన మంచితనం వల్ల శెట్టిగారి మట్టింటి గూడులో కొడుకు మీద కొండంత ఆశలు పెట్టుకొని బ్రతుకు తెరువు సాగిస్తోంది.

జ్ఞానం వచ్చినప్పటి నుండి సుబ్బారాయుడు గారింట్లో సోమవారం, నారాయణ గారింట్లో మంగళవారం, బుధవారం నాడు ఈశ్వరుడి గారింట్లో, అలా వారాలబ్బాయిగా నాని రోజులు గడుపుతూ సెకండరీ స్కూల్ చదువు సాగిస్తున్నాడు.

శాంతమ్మ గారు ఒక రోజు శాస్త్రి గారితో భోజనం సమయంలో, పెరుగు అన్నంలో ఆవకాయ వేస్తూ, "ఏమండీ. నాని, పాపం చిన్నతనంలోనే తండ్రి లేని వాడయేడు . చూస్తూనే ఉన్నారుగా, తల్లి చాలా శ్రమ పడి వాడిని పెంచుతోంది. ఇంటింటికీ తిరిగి వాడు భోజనం కోసం శ్రమ పడేది బదులు, ఆ పాటి రెండు పూటల భోజనమూ మనమే పెట్టొచ్చు కదండీ".

శాంతమ్మ ప్రతిపాదన లోని పుణ్యఫలం తను కూడా పంచుకొన వచ్చన్న భావం శాస్త్రి గారి హృదయంలో మ్రోగింది .

"నిజమే శాంతా. చక్కటి మాట చెప్పేవు. నానికి చెప్పు. "నాని సంబరపడుతూ ఆమాట అమ్మకు చెప్పాడు. మరునాడు నాని తల్లి బుచ్చమ్మ పరుగు పరుగున శాంతమ్మగారింటికి వచ్చి, శాస్త్రిగారి దంపతులిద్దరికీ పాదాభివందనం చేసి ఆనందబాష్పాలతో ఉబ్బితబ్బిబైపోయింది. ఆ రోజు నుండి నాని శాస్త్రి గారింట్లో కాలక్షేపం చేస్తూ వారాలబ్బాయిలా కాకుండా వారింటివాడయ్యేడు. ఉన్నట్టుండి ఒక రోజు శాస్త్రిగారు, "ఒరే నానీ! ఇక మీద నన్ను మావయ్యా అని పిలవరా" అన్నారు.

కొందరు శాస్త్రిగారు నాని ని దత్తత చేసుకున్నారేమో అని, మరికొందరు 'నిజంగా మేనల్లుడు కామోసు' 'అనీ అనుకునేవారు.

కనికరం లేని సూర్యదేవుడు జీవరాసులనన్నిటినీ ఎవరి గూటిలో వాళ్ళని బందీ చేసేడు. బయట జనసంచారం బందయింది. శాంతమ్మ గారి భౌతికకాయం నిశ్చలంగా విశ్రాంతి తీసుకుంటోంది నాలుగిళ్ళ వసారాలో. ఈ లోకంలో అందరి ఋణం తీర్చుకుని ఆ పుణ్యాత్మ పరమాత్ముని సన్నిధిలో ఆనందానుభూతి పొందుతోంది.

నాని వచ్చేడు "మావయ్యా .. నాగపూర్ ముందు గూడ్స్ ట్రైన్ పట్టాలు తప్పిందిట, మరి గోపాలం వాళ్లూ ఎప్పటికి వస్తారో ఏమిటో? "

"ఏం చేద్దాం మావయ్యా? గవర్నమెంట్ వాళ్లెవరో ఓ అరడజను మంది పట్నం నుంచి వచ్చారు. బజార్లో ఉన్నారు. టీకాలు వేసే వాళ్ళై ఉంటారు. ఓ ఇద్దరు ఆఫీసర్లున్నారు వాళ్లలో. ఇళ్ల అడ్రస్లు తీసుకుంటున్నారు. మనింటికి కూడా వస్తారో ఏంటో! వాళ్ళకేంచెప్పాలో మరి?"... నాని మాట పూర్తవకుండానే ఒక వ్యక్తి ఇంటికి రానే వచ్చాడు.

"జగన్నాధ శాస్త్రి గారిల్లిదేనా? ఆయన ఇంట్లోనే ఉన్నారా?మా ఆఫీసర్ గారు కనుక్కోని రమ్మన్నారు".

"అవును బాబూ. ఇంతకీ ఏం పని" అన్నారు శాస్త్రి గారు.

"తెలియదండి. తమ దర్శనం కోసం కాబోలు. వారే వస్తారు లెండి."

ఇరవై నిమిషాల తరువాత ఇంటి ముందు కారాగింది. ఇద్దరు యువకులు ముఖంమీద మాస్క్ లు తగిలించుకొని,కారులోంచి దిగి ఇంటి వైపు వస్తూ ఆగిపోయారు. వారిలో వారు ఏదో మాట్లాడుకుంటూ మరి నాలుగు అడుగులు వేసేరు. కొంచెంసేపు ఆగి, ఇంటి చుట్టూ దిక్కులు చూస్తూ నిలబడి పోయేరు. ప్రాకారంలో ఉన్న మామిడి చెట్టు, సపోటా చెట్టు వెనుకనుంచి , మందార మొక్క, మల్లి తీగల పక్కనుండి బావి దగ్గరికి వెళ్ళారు. బావిలోకి తొంగి చూసేరు. ఇదంతా చూస్తున్న శాస్త్రి గారికి, నాని కి అంతా వింతగా అనిపించి ఏమీ అర్థం కావడం లేదు. ఒక ప్రక్క నిర్వికారంగా శాంతమ్మ నిర్జీవంగా పడి ఉంది. ఈ సమయంలో ఈ ఆగంతకులు ఇంటి పరిసరాలను పరీక్ష చేస్తున్నారు. ఏదో తర్జనభర్జన వాళ్ళ మధ్య జరుగుతుంది చాలామట్టుకు ఇంగ్లీషులో. ఇంటి పన్ను విధిగా ప్రతి సంవత్సరం శాస్త్రి గారు చెల్లిస్తూనే ఉన్నారు. ఇంటి చుట్టూ గాని, పరిసరాల్లో గాని మురికి, చెత్త వంటివి లేనే లేవు. తానేమీ దరఖాస్తు పెట్టలేదు గవర్నమెంట్ కి. తనకేమీ నోటీసులు రాలేదు. వాళ్ళ వైఖరి ఏమీ అర్థం కావడం లేదు సరి కదా వాళ్ళ ప్రవర్తన అనుమానాస్పదంగా తోచింది. ఏదైనా సరే ఇదా సమయం? ఒక ప్రక్క దుఃఖ సాగరంలో మునిగి మరో ప్రక్క కర్తవ్య నిర్వహణ భారం కుందించుతుంటే ఈ వ్యక్తుల రాక, వారి పోకడలు విపరీతంగా దుర్భరంగా ఉన్నాయి శాస్త్రి గారికి . ఈ పరిస్థితి ఆయన సహనాన్ని ఉద్రేకాన్ని పరీక్షిస్తోంది.

శాస్త్రిగారి ఆందోళనకు ఊరడింపుగా ఇరువురు యువకులూ జోడించిన హస్తాలతో నమస్కారం చేస్తూ ముందడుగు వేసి తమ పరిచయం చేసుకోబోయేరు. ఇంతలోనే శాస్త్రిగారు ఎంతో ఆవేదనతో కంట తడి పెట్టుకుని

వణుకుతున్న కంఠంతో “ఎవరు బాబూ ? మంచి సమయం చూసుకుని నా తలరాతని హేళన చేయడానికి, పుండు మీద కారం చల్లడానికి వచ్చారు. ఇక్కడ ఏదో మహోత్సవం జరుగుతున్నాదనా, విందులు వడ్డిస్తున్నారనా పట్నవాసం నుండి విచ్చేసారు? వచ్చేరుగా. రండి.. . రండి . లోపల మీవంటి అతిధులను ఆహ్వానిస్తున్నారు ఈ ఇంటి గృహిణి. భోజన సమయంలో ఈ ఇంటికి వచ్చిన వారెవ్వరూ భోజనం చేయకుండా వెళ్ళ లేదు ఈ రోజు వరకు. తప్పక మీరు ఆమెను కలిసేకనే మనం మిగతా విషయాలు మాట్లాడుకుందాం. ఐనా, మీరెవరో, ఎక్కడ నుంచి , ఎందుకు వచ్చారో మాకు తెలుసుకోవాలని ఉత్సాహం గాని ఓపిక గాని లేవు" అని అన్నారు.

విపరీతమైన భావోద్రేకం తో శరీరం కంపించిపోతూ శాస్త్రిగారి వదనంలో దుఃఖం పెల్లుబికి పోతుంటే, దిగ్భ్రమతో అచేతనంగా నిలబడిపోయాడు నాని.

“ఒరే నానీ ... వీళ్ళని లోనికి తీసుకెళ్లి శాంతకి పరిచయం చేయి.”

అపరిచితవ్యక్తులిద్దరూ అయోమయంగా ఒకరి ముఖాలు ఒకరు చూసుకుంటూ నాని వెనకాల ఇంట్లోకి ప్రవేశించారు. వరండాలోకి వెళ్ళగానే కనబడిన దృశ్యం చూసి స్థాణువులైపోయేరు. తల దగ్గర ఉంచిన అగరవత్తుల పరిమళం ఆఘ్రాణిస్తూ నిదురలో ఉన్నారా అన్నట్లుగా శాంతమ్మ గారి మృతదేహం కనిపించింది. సుపరిచితమైన చిరునవ్వు, జీవం లేని వదనం మీద నిశ్చలంగా ఉంది.” ఎవరికీ తెలియకుండా అమ్మగార్ని చూసి అందరికీ ఆశ్చర్యం, ఆనందం కలిగిద్దాం, తమ గుర్తింపు కూడా చెప్పకుండా” అనుకొని ఇంత దూరం వచ్చిన అన్నదమ్ముల ఆశలు పటాపంచలయ్యాయి. శాంతమ్మ గారి ముఖంలో గత ఇరవై సంవత్సరాల్లోనూ ఏ మార్పు కనబడలేదు వారిద్దరికీ. వారికి చిన్ననాటి శాంతమ్మ గారిని చూస్తున్నట్లే అనిపించింది. అమాంతం వస్తున్న కన్నీళ్ల ధారతో ఆమె పాదాలు ప్రక్షాళనము చేద్దామనే కోరిక బలీయంగా ఆపుకున్నారు అన్నదమ్ములిద్దరూ. సమయం కూడా సంకెళ్లు వేస్తుంది సందర్భానుసారంగా. ఉచితానుచితాలు కాలగతిలో మారినా మానవ దృక్పధం మారదు. మౌనమే పరిష్కరిస్తుంది ఈ పరిస్థితి అని గ్రహించారు అన్నదమ్ములు రామారావు, లక్ష్మణరావు.

నానిని వివరాలడిగేరు. నిద్రలో ఆమె పరమపదించడం, బహు దూరం గా ఉంటున్న ఒక్కగానొక్క కొడుకు గోపాలం ఈ రోజుకి చేరుకోలేని నిస్సహాయత, గ్రామంలో కుటుంబాలు ఆచార ప్రకారం దేహాన్ని కదిల్చేవరకు భుజించరని వివరిస్తూ ఇక దుఃఖం తట్టుకోలేకపోయాడు. అసలు విషయం చెబుదామని ప్రయత్నం చేసేడు.

రామారావు “నానీ .. చాలా ప్రొద్దెక్కింది. మరి తరువాత కార్యక్రమం ఏం చెయ్యాలి ?”

“ఏం చేయాలో తెలియడం లేదు. ఇప్పుడు కావలసిన వాళ్ళిద్దరూ లేరు. ఎంత వెదకినా దొరకలేదు. మామయ్య దుఃఖంలో మునిగి ఏమీ మాట్లాడటం లేదు” అన్నాడు నాని.

"ఎవరు వాళ్ళు ?"

"ఇంకెవరు? కర్మకాండ చేసే పురోహితుడికి ఒంట్లో బాగా లేదట, , రాలేనన్నాడు. అత్తయ్యని సాగనంప డానికి పల్లకి వాహకులుకూడా ఎవరూ కరోనా వల్ల ముందుకు రావడంలేదు. పూజారి శర్మగారిని ప్రాధేయపడితే అతనేమో," ఇటువంటి అపరకర్మలు చేయిస్తున్నానని ప్రజలకు తెలిస్తే, ఇక ఏ శుభకార్యాలకీ పిలవరు సరికదా, వెలివేసినంత శిక్ష వేస్తారు, పైగా, గుడిలో పూజారి గా మరి ఎవరూ అంగీకరించరు "అని నీళ్లు నమిలాడు. మరి అత్తయ్య ఆఖరి ప్రయాణం ఎలా జరిపించాలో, దారీతెన్నూ తెలియడం లేదు".

అన్నదమ్ములిద్దరూ చాలా గూఢంగా చర్చించుకున్నారు. నానికి ఏమీ అర్థం కాలేదు. ఇక శాస్త్రి గారితో ఏం చెప్పినా వినే వైఖరిలో లేరు కాబట్టి నాని మధ్యవర్తిత్వం లో తాము చేయబోయేది నిర్ణయించుకుని నానికి బాగా అర్థమయ్యేలాగ ఏం చెయ్యాలో చెప్పారు. వేరే ఉపాయం లేదని నాని గ్రహించాడు.

ఎన్నడూ ఉపవాసమంటే ఎరుగని శాస్త్రిగారు పొద్దుటి నుండి పచ్చి మంచి నీళ్ళు కూడా ముట్టలేదు. బాగా నీరసంగా ఉన్నారు.

"మావయ్యా .... వాళ్లిద్దరూ నిన్ను దిగులు పడవద్దు అంటున్నారు. అత్తయ్యని వాళ్లే సాగనంపుతా మంటున్నారు. వాళ్లతో వచ్చిన రెవెన్యూ సిబ్బందిలో నలుగురు మనుష్యుల సాయంతో అత్తయ్యను సగౌరవంగా తీసుకొని వెళ్తారుట. మన చేతుల్లో ఇక చేయగలిగిందేమీ లేదు కదా! ఇక ఆలస్యం చేయ వద్దంటున్నారు. సరేనని ఒప్పుకో మావయ్యా". శాస్త్రిగారు మూగబోయిన స్థితిలో, చేతి సంజ్ఞ తో అంగీకారం తెలియ చేశారు.

వెనువెంటనే లక్ష్మణరావు కార్లో వెనుతిరిగి వెళ్లి, ఒక నలభై నిముషాల్లో నలుగురు వ్యక్తులతో సహా తిరిగి వచ్చాడు. కావలసిన సామాగ్రి కూడా వచ్చింది. శాస్త్రిగారి గంభీరత్వం పోయి, తలకు కొరివి పెట్టవలసిన కొడుకు గోపాలం కోసం ఆయన హృదయం విషాదంతో పరితపించిపోతోంది .

ఆఖరి క్షణం వచ్చింది. శాంతమ్మ గారి భౌతిక కాయాన్ని సున్నితంగా అతి గౌరవంతో ఎత్తి పరుండబెట్టేరు తయారు చేసిన వెదురు కర్రల నిచ్చెన పైన. శాస్త్రిగారు నివ్వెర పోతుండగా అపరిచిత వ్యక్తులిద్దరూ ముందు, వారి సహచరులు కామోసు, మరో ఇద్దరు తమ భుజస్కంధాల పైకి లేవ తీసుకుని జాగ్రత్తగా నడక సాగించారు. గౌరవార్థం కరంగా, శాస్త్రోక్తంగా శాస్త్రి గారిని ముందు దారి చూపమన్నారు. తరువాతి కార్యక్రమాన్ని, అంతకు ముందు లక్ష్మణరావు ఒప్పించి , రప్పించిన పూజారి శర్మ గారి ఆధ్వర్యంలో అతి సూక్ష్మంగా పూర్తి చేసి, అక్కడ శర్మ గారిని దక్షిణతో సంతుష్ట పరచి, దహన క్రియ కు వచ్చిన వారందరూ ఇంటి ముఖం పట్టారు. ఎవరికీ ఏం మాట్లాడాలో, ఏం చెప్పాలో, తెలియలేదు.

ఇక సంధ్య వేళ కావస్తోంది. అంతటి మహోపకారం చేసిన అపరిచిత వ్యక్తులకి తాగడానికి మంచినీళ్లు తప్ప ఇంకేమీ సమర్పించుకోలేనని శాస్త్రిగారు కంటతడి పెట్టుకున్నారు. వారికి ఏ విధంగా కృతజ్ఞతలు చెప్పుకోవాలో, కూడా మాటలు రావడం లేదు.

“అయ్యా .... మాకు సెలవు ఇప్పించండి “ అన్నారు రామారావు, లక్ష్మణరావు. వారితో వచ్చిన రెవెన్యూ సిబ్బంది చేతులు కట్టుకుని నిల్చున్నారు.

శాస్త్రిగారు, “వయసులో బాగా చిన్నవారు మీరిద్దరూ. సమయానికి వచ్చి, మీరు చేసిన మహత్తరమైన కార్యానికి నేను మీకు ఎంతో ఋణపడి ఉన్నాను. ప్రత్యేకంగా ఈ దహన సంస్కారం చేసేందుకే ఆ భగవంతుడు మిమ్మల్ని ఈపూట ఇక్కడకి పంపినట్లున్నాడు. మీ పేర్లు, మీ పరిచయం ఇప్పటిదాకా జరగనే లేదు. కానీ మీరు తిరిగి వెళ్లే తొందర్లో ఉన్నారు. ఇంతకీ ఇదంతా శాంతమ్మ పుణ్యఫలం. మీ చేతుల మీదుగా సగౌరవంగా ఆమెకు వీడ్కోలిచ్చేరు, గోపాలాన్ని మరపింపచేస్తూ. ఈ పూటకి ఇక్కడ మిమ్మల్ని ఉండమని, నా ఆతిథ్యం స్వీకరించమని అడగడానికి నాకు శక్తి లేదు. భగవంతుడు మీకు ఆయురారోగ్యాలు పదికాలాలపాటు ప్రసాదించమని మనస్ఫూర్తిగా ప్రార్థిస్తున్నాను.”

అప్పుడు రామారావు, “బాబుగారూ! తమర్ని పేరుపెట్టి సంబోధించే అర్హత మాకు లేదు. జ్ఞానంలో, నిష్ఠలో, మీ కుటుంబ సాంప్రదాయాలతో పోల్చుకునే తాహతు మాకు అసలు లేదు. ఈ రోజు మనం ఈ విధంగా కలుసుకోవడం విధివిలాసం. మాకు వచ్చిన ఈ అవకాశం భగవత్ప్రసాదం. రెవెన్యూ ఆఫీస్ లో మా అన్నదమ్ములిద్దరికీ ఉద్యోగరీత్యా ఈ రోజు డ్యూటీ మీద ఈ ఊరు రావలసి వచ్చింది మా సిబ్బందితో పాటు. సుమారు ముప్పై సంవత్సరాల కిందట గ్రామ పంచాయతీ నిర్వహణలో ఏ పాపమెరుగని మా నాన్న వెంకన్నని ఊరు నుండి తమరు బహిష్కరించారు. దానికి దొంగ సాక్షులదే గాని మిమ్ము తప్పుబట్టలేము.

అప్పటి తల్లిలేని లాము, కిత్తులు మేమే, మీకు జ్ఞాపకం ఉండవచ్చు. ఎప్పుడూ లాగు తప్ప ఒంటి మీద వేరే బట్ట మాకు లేదు ఆ రోజుల్లో. అమ్మగారు రోజూ మమ్మల్ని చేరదీసేవారు మీరు చూడకుండా. మీ గోపాలం అప్పటికి ఇంకా జన్మించలేదు. ఆ నూతి చపటా మీద కూర్చుని అమ్మగారు ఆప్యాయంగా ఎంతో అభిమానంతో ఇచ్చే చేగోడీలో, సున్ని ఉండలో, చక్కిలాలో మీకు తెలియకూడదని చప్పుడు చేయకుండా తినేవాళ్ళం. ఆ లొత్తపోయిన తినుబండారాల ఇత్తడి డబ్బా ఏ అరలో ఉంటుందో కూడా అమ్మగారు మమ్మల్ని వంటింట్లోకి తీసుకెళ్లి చూపించేరు. ఎప్పుడూ చూడని గాజు గ్లాసులో పాలు ఇచ్చేవారు. మీ పద్ధతిని, ఆచార వ్యవహారాలను అమ్మగారు గౌరవిస్తూ, మమ్మల్ని ఎప్పుడూ చాటుగా సంతోషపెట్టే వారు. మేం నవ్వుతూ ఉంటే ఆమె కళ్ళల్లో జ్యోతులు వెలిగేవి. ఈ అనుబంధానికి పది నెలల భారంమోసి ప్రసవవేదన పడనవసరం లేదు. ఆ కొబ్బరి చెట్టూ, మామిడి చెట్టూ, నూతి చపటాని ముందు ఇక్కడకి రాగానే తనివి తీరా చూసుకున్నాం. అమ్మగారికి వెనుకనుండి వెళ్లి, ఆమెకు ప్రదక్షిణ చేసి, చీర ఇచ్చి పాదాలకు

నమస్కారం చేయాలని ఊహించుకున్నాం. మా పరిచయం మీకు హఠాత్తుగా చెప్పి ఆశ్చర్య పరుద్దాం అనుకున్నాం. కానీ లోనికి వెళ్ళగానే కనిపించిన దృశ్యం మమ్మల్ని మూగవారిని చేసింది. మేమమ్మగారికి తెచ్చిన చీర తోనే అమ్మగార్ని దేవలోకానికి వీడ్కోలు చెప్పవలసి వచ్చింది. "

"దహనక్రియకు వచ్చిన విషమ పరిస్థితి నాని ద్వారా అర్థమైంది. అప్పుడు చేయవలసిన కర్తవ్యం మాకు దేవుడిచ్చిన వరంగా భావించేం. ఐతే, ఆ సమయంలో మా పరిచయం బయట పెడితే కార్యం జరగదేమో అని గుట్టుగా విధులు నిర్వర్తించేం. శ్రోత్రియ కుటుంబంలోని అమ్మగారికి చివరికి శూద్రుని చేతుల మీదుగా అంత్యక్రియలు జరిపినందుకు మేము మీ క్షమార్హులం కాకపోయినా , మమ్మల్ని ఆ దేవుడు క్షమించాలని ప్రార్థిస్తాం". అంటూ దు:ఖంతో పొంగి వస్తున్న కన్నీళ్లను తుడుచుకునే ప్రయత్నమైనా చేయకుండా చేతులు జోడించిన వారిద్దరి దగ్గరకూ ఎంతో ఆశ్చర్యంతోనూ, ఉద్వేగంతో తడబడే అడుగులతో వచ్చి, రెండు చేతులూ జోడించి పైకి ఎత్తి, "ఆ భగవంతుడి లీలలు ఎంత చిత్రమైనవి! ముప్పై ఏళ్ల కిందటి బంధం ఈ రోజుకి ఈ విధంగా మనల్ని కలిపింది. అంతా దైవేచ్ఛ!!" అంటూ వారిద్దరి శిరస్సుల మీదా చేతులు వేసి దీవిస్తున్నట్లుగా, " నాకిప్పుడు ముగ్గురు కుమారులు. గోపాలం రాని వెల్తి పూర్తి చేయడమే కాకుండా, పెద్ద కొడుకులుగా మీరు బాధ్యత నిర్వహించేరు. నాకిప్పుడు ఎంతో తృప్తిగా, ఆనందంగా ఉంది. భగవంతుడికి నేను మనసారా కృతజ్ఞతలు చెప్పుకుంటున్నాను . మీ అమ్మ పై నుండి ఆశీర్వదిస్తోంది చూడండి. కులం, మతం, ఆచారాలు, కుటుంబ సంప్రదాయాలు – వీటన్నింటి మీదా మానవత్వానిదే పైచేయి !!!" అని " అంటూ, ఆర్ద్రత నిండిన భావావేశంతో వారిరువురినీ దగ్గరకి తీసుకొన్నారు.

ఊహించని ఆప్యాయతకి అన్నదమ్ములిద్దరూ ఆనందంతో నోటమాట రాక కొంచెం సేపు వరకూ అలాగే ఉండి తరవాత మెల్లగా, "మరి మేము సెలవు తీసుకుంటాం బాబుగారూ" అని రామారావనగానే,

శాస్త్రిగారు వారిని ఒక నిమిషం ఆగమని, ఇంట్లోకి వెళ్ళారు. పరుగు పరుగున తిరిగి వచ్చి లొత్తపోయిన ఇత్తడి డబ్బాని ఆ ఇద్దరి చేతుల్లో పెట్టి, కండువాతో కన్నీళ్లు తుడుచుకున్నారు. ఆ డబ్బాని ఆనందంతో, ఆశ్చర్యం తో ఆప్యాయంగా పొదివి పట్టుకొని, శాస్త్రి గారికి పాదాభివందనం చేసి, నానిని ఓదార్పుగా భుజం తట్టి రామారావు లక్ష్మణరావు బయల్దేరక తప్పదన్నట్లుగా, కొంత అయిష్టంగా మిగతా వారితో కలిసి కారెక్కారు. ఒక చెయ్యి ఎత్తి వారిని దీవిస్తూ , మరో చేతిని నాని భుజం మీద ఆసరాగా వేసి, కారు కనుమరుగయే వరకు శాస్త్రిగారు ఆగని కన్నీళ్లతో అటువైపే చూస్తూండిపోయేరు.

COMMENTS